A. D. 1892

CURRENDA XIV.

Komu przysłuża prawo DECYDOWANIA: czy dziecko szkolne powinno przystąpić do Sakramentów św. Pokuty i Ołtarza?

Zdarzyło się, że ojciec 10-letniej uczennicy Maryni N. zabronił tejże pójść do Spowiedzi Wielkanocnej, mimo że dotyczący katecheta uznał swoją uczennicę za dostatecznie przygotowaną do godnego przyjęcia Sakramentu Pokuty. Gdy przedstawienia katechety robione temu ojcu nic nie skutkowały, a według zdania i przekonania katechety Spowiedź Maryni była bardzo potrzebną i pożądaną — doniósł katecheta sprawę tę do wiadomości Ordynaryatu Biskupiego, który wystósował w tej mierze przedstawienie do c. k. Rady szkolnej okręgowej, kładąc nacisk na tę okoliczność, że skoro katecheta a nadto i komisarz Ordynaryacki uczennicę Marynię N. za dostatecznie przygotowaną uznali, ta do Sakramentu Pokuty przystąpić powinna. Ojciec zaś Maryni dowodził, że córka jego jeszcze nie posiada ani świadomości grzechu ani znajomości Sakramentu, nadto powoływał się na §. 144 All. b. Gesetzb. według którego rodzicom przysłuża prawo kierowania czynnościami swych dzieci i na artykuł XIV. ustawy państwa z d. 21 grudnia 1867, według którego nie wolno nikogo przymuszać do czynności religijnej — zaś Spowiedź i Komunia, według jego zdania są właśnie czynnościami religijnymi.

Tak c. k. Rada Szkolna okręgowa, jak niemniej c. k. Rada szkolna krajowa, a nadto i c. k. Ministerstwo wyznań i oświaty reskryptem z d. 19 marca 1887 l. 24206 ex 1886, a więc wszystkie trzy c. k. Instancye szkolne, o które sprawa ta się oparła orzekły: „*rodzice są obowiązani przymusić dziecko swoje Marynię N., aby ta w ćwiczeniach religijnych przez X. katechetę urządzanych a przez Władze szkolne ogłoszonych czynny udział brała.* Te ćwiczenia przez Władze szkolne ogłoszone (a do nich należą Spowiedź i Komunia św.) są według §. 5 ustawy szkolnej z d. 14 Maja 1869 N. 62 dla szkoły ludowej ustawą, do której wszystkie dzieci do szkoły uczęszczające ściśle stósować się winny. Powoływanie się ojca na artykuł XIV. ustawy państ. nie ma w tym wypadku miejsca, albowiem dziecko jego chodzi *do szkoły*, a więc *podlega prawu szkolnemu*, — co zaś do §. 144, to prawo ojca, przez to samo że tenże dziecko swoje oddał pod opiekę szkoły — zostało ograniczone. Decydować tedy o tem: czy dziecko do ćwiczeń religijnych (a takimi są: Sakramenta Pokuty i Ołtarza) ma być przypuszczo-

nem lub nie, — należy do tych, którzy ćwiczeniami tymi kierują — *a więc do katechetów.*

MSZA SZKOLNA.

Zdarzył się wypadek, że c. k. Rada Szkolna okręgowa w B.... skazała na karę pieniężną rodziców za to, że syna swego na Mszę szkolną nie posyłali i z tego nielegalnego postępowania swego się nie usprawiedliwili. Na rekurs przez tych ukaranych rodziców wniesiony, odpowiedziała dotycząca c. k. Rada szkolna krajowa reskryptem z d. 27 września 1887 l. 2120. „Wyrok c. k. Rady szkolnej okręgowej utrzymuje się w całej osnowie, albowiem Msza Szkolna należy do tych ćwiczeń religijnych, które przez c. k. Radę szkolną są ogłoszone i do którychto ćwiczeń uczniowie szkoły są obowiązani. Msza szkolna stoi na równi z każdą inną szkolną godziną nauki, i kto bez usprawiedliwienia się opuszcza Mszę Szkolną, winien tak być ukaranym, jak karanym bywa każdy uczeń absentujący się lekkomyślnie na godzinie lekcyi w szkole.

Obowiązek uczęszczania na Mszę szkolną ma swoją podstawę w artykule 14 ustawy z d. 21 grudnia 1867 Dz. U. P. N. 142.

Partykuła drzewa Krzyża św.

Czy wolno takową ludziom świeckim brać do ręki?

Co do tej najdroższej relikwii, którą mamy po Panu i Zbawicielu naszym, przypominamy że i najmniejsza cząsteczka (particula), tejże stanowi zawsze *„reliquiam insignem“* że należy przed nią *„uno genu flectere“* a jeżeli się takową na Oltarzu publicznie ku adoracyi wystawia *„trino recto ductu thurificare.“* Wszystkie księgi liturgiczne, ile razy o tej świętej relikwii mówią — wymieniają *„presbytera“* który ją nosić może, a jeżeli presbyterów jest więcej, to ten ma przywilej noszenia tej św. relikwii, który między nimi jest godniejszy (t. j. wyższy godnością hierarchiczną). S. R. C. 30 Aug. 1664: Ius deferendi Reliquias S. Crucis.... spectare ad *„digniorem“*. A więc nie wolno laikom brać do ręki relikwii drzewa Krzyża św. — co Rządcom kościołów do ścisłego przestrzegania polecamy.

Genuflexio na „et incarnatus est.“

Rubryka Mszału Nr. XVII. 3 wyraźnie mówi, że *Celebrans kiedy Chór* śpiewa te słowa: et incarnatus est.... jeżeli siedzi (in Sede) *profunde caput inclinat,* jeżeli nie

siedzi (si non sedet) a więc jeżeli stoi przy ołtarzu... *genuflectit*. Rubryka ta jest *praeceptiva*, — a przecież spostrzegliśmy, że dosyć często w kościołach, w których jest Chór, czyto jak w Naszej Katedrze, czy też w miastach Dyecezyi, które mają swoją muzykę kościelną — o tej Rubryce się nie pamięta. Dlatego przypominając ten święty obowiązek uczczenia tak wielkiej Tajemnicy jaką jest tajemnica Wcielenia Syna Bożego — uważamy za obowiązek Nasz rubrykę tę wyjaśnić.

Ceremoniale Episcoporum lib. II. Cap. VIII. N. 53 mówi: *Cum* praedictus versiculus cantatur a Choro pariter Canonici sedentes *capite detecto* et Episcopus *cum Mitra* profunde *inclinant caput* versus Altare, alii *genuflectunt* donec perficiatur dictus versiculus.

Z tych słów według nauki wszystkich rubrycystów wynika, że powinno się w czasie śpiewania na lub w Chórze owych słów: et incarnatus etc.... tak zachować:

1) Jeżeli Celebrans cum ministris sacris podczas tego śpiewania na lub w chórze, *już siedzi* (*in sede*) Ceremoniarz winien jak tylko Chór zacznie et incarnatus... dać znak Celebransowi w ten sposób, że się Celebransowi kłaniając powie „et incarnatus“. Na ten znak Celebrans i ministri sacri zdejmują z głów swoich birety a trzymając takowe w prawej ręce na piersiach *Capita inclinant* aż do słowa *„factus est“*. Tak samo czynią wszyscy w Chórze (w stallach) siedzący kanonicy i inni presbyterzy. Zaś Ceremoniarz i wszyscy inni, którzy w presbyteryum stoją, na słowa te: „incarnatus“ *klęczą i caput* inclinant versus altare, aż do słowa „factus est.“

2) Jeżeli Celebrans podczas śpiewu Credo w Chórze lub na Chórze *stoi przy ołtarzu z Dyakonem i Subdyakonem*, w takim razie uczy de Herdt I. 321 „Antequam cantetur Et incarnatus est,“ altari facientes reverentiam descendunt, Celebrans et Subdiaconus faciem vertentes versus cornu Epistolae et Diaconus versus cornu Evangelii et flectunt utroque genu cum profunda capitis inclinatione (23 Maii 1846 N. 5050 ad 8) *in supremo gradu* Altaris seu in suppedaneo, Celebrans in medio Diaconus a dextris et Subdiaconus a sinistris, donec versus usque ad „homo factus est“ inclusive cantatus fuerit.

Jeżeli Msza św. śpiewana jest bez asysty Diakona i Subdyakona, ten sam przepis winien być zachowanym t. j. Celebrans stojący przy ołtarzu (non Sedens in Sede) klęka na najwyższym gradusie (in suppedaneo) — jeżeli zaś jest in Sede — inclinat detectum caput. Wynika ten obowiązek ze słów rubrycysty Bauldry de Missa cantata Cap. X. 13: Acolythus ad versum „et incarnatus est“ si Celebrans genuflectit supra gradum supremum, posteriorem partem Planetae supra pedes eius adaptat.“

Jak ma być ta Rubryka zachowana na Boże Narodzenie i we święto Zwiastowania N. M. P.? W dni te szczególniej uczczeniu tajemnicy Wcielenia Syna Bożego poświęcone, Ceremoniarz daje znak Celebransowi jak wyżej, a ten oraz Dyakon i Subdyakon zdejmują birety, zostawiają takowe na sediliach i udają się przed Ołtarz i *uklęknąwszy na najniższym stopniu*, (tym który jest najbliżej sediliów) pozostają tamże aż do słów „factus est“ włącznie. Po tem wracają na swoje miejsca. Wszyscy zaś inni obecni w Chórze i cała assysta klęczą na swoich miejscach.

Biskup celebrujący w Boże Narodzenie lub na Zwiastowanie N. M. P. na słowo „incarnatus....“ *klęka w Mitrze na Tronie;* rzeczą tedy jest Ceremoniarza, w tym razie postarać się o klęcznik dla Celebransa. Tak uczą Fallise, Baldeschi, de Herdt, Martinucci.

Wykaz datków na restauracyę Katedry

w czasie od 20go Marca do 31go Sierpnia 1892 r.

(*Ciąg dalszy do Kurrendy IV*).

Parafie: Ptaszkowa 4 złr. 95 ct. — Nowy Sącz 11 złr. 31 ct. — Wielogłowy 2 złr. 50 ct. — Ujanowice 4 złr. 14 ct. — Pisarzowa 4 złr. 25 ct. — Tęgoborza 4 złr. Dobrków 3 złr. — Pogorska Wola 2 złr. — Tarnów 69 złr. 50 ct. — Tymbark 10 złr. Bochnia 7 złr. 70 ct. — Krzyżanowice 4 złr. 17 ct. — Nowy Wiśnicz 4 złr. — Chełm 9 złr. 58 ct. — Ostrowy 2 złr. 50 ct. — Okulice 2 złr. — Czermin 21 złr. 59½ ct. — Porąbka 6 złr. — Jurków 10 złr. — Gawłuszowice 25 złr. — Mikluszowice 30 złr. — Brzesko 3 złr. — Wojakowa 8 złr. 18 ct. — Pojedyncze osoby: Wojciech Uzarski 5 złr. — X. Hilary Kocańda 100 złr. — JWna Stefania Szczepańska z Ryglic 50 złr.— Wna Józefa Bobrownicka 25 złr. — p. Jan Hoser 5 złr. — X. Spirytualny Dr. Józef Dutkiewicz 10 złr. — Wna Helena Gałecka 5 złr.— Wna Michalina Rogoyska 50 złr. — Wna Józefa Koncka 20 złr. — X. Pawicki 5 złr. — X. Karbowski 5 złr. — p. Michał Swiderski, radny miasta Tarnowa 5 złr. — Róża Iwsza 50 złr. — Róża Vta 10 złr. — Róża VIII. 8 złr. 95 ct. — p. Wiewiorowscy 3 złr. 35 ct. — N. N. ze Straszęcina 10 złr. — Kubicki 4 złr. 20 ct. — Maryanna Pabijan, służąca 50 złr. — X. Irzyński 10 złr. — Towarzystwo wzajemnych ubezpieczeń od ognia w Krakowie 120 złr. 81 ct. Ludowe Towarzystwo zaliczkowe i ochrony własności ziemskiej w Wadowicach (miasto) 25 złr. — X. La Croix 10 złr. — p. Anastazya Broszówna, nauczycielka w Tarnowie 10 złr. — Uczniowie 3 klasy pospolitej szkoły siedmioklasowej w Tarnowie 1 złr. 30 ct. — X. Rutkowski 5 złr. — X. Albin 10 złr. — Teresa Zając z Tarnowa 50 złr. i (weksel na 200 złr.) — X. Zuziak 15 złr. 25 ct. — X. Tomasz Januś 20 złr. — Obywatele Ziemi Sandeckiej w czasie wizytacyi kanonicznej 245 złr. — X. Szambelan Gabryelski 100 złr. — X. Michał Owsianka 100 cwancygierów w srebrze czyli 33 złr. Duchowieństwo Dekanatów Nowo Sand. i Limanowskiego w czasie wizyty kan. a mianowicie: infułat Dr. Góralik 50 złr. — Antałkiewicz 8 złr. — Ropski 100 złr.— Piątek 10 złr. — Maciąga 20 złr. — Kmietowicz Ant. 10 złr. — Wojnarowicz 5 złr. — Jan Jarzębiński 10 złr.—Kaźm. Łazarski 10 złr.—Franc. Fox 5 złr. — Klimkiewicz 100 złr.— Chryst 40 złr.—Kocańda 40 złr.— Kletta 2 złr.—Szymanek 2 złr.— Dymnicki 1 złr. — Wny Dr. Piotr Foryst, adwokat w Tarnowie 100 złr. — X. Franc. Czernecki 50 złr.— Róża IIga w Tarnowie 4 złr. — NN. 1 złr. — Kasa Oszczędności miasta Tarnowa 1000 złr. — X. Stan. Jaglarz 40 ct. — Razem 2934 złr. 23½ ct.

Dnia 20 marca b. r. było w kasie komitetu rest. 2008 złr. 45½ ct. i jeden talar. — Zebrano tedy w r. b. do dnia 31 sierpnia łączną kwotę ***4942*** złr. ***69*** ct. i jeden talar, oprócz kwot subskrybowanych, które z końcem r. do wiadomości podamy.

Na Missye katolickie. Do dnia 31 Sierpnia zebrano (Ciąg dalszy Kurr. VI.) Parafie: Luszowice 18 złr. 50 ct. — Ostrowy 1 złr. 50 ct. — Szczucin 12 złr. 50 ct. — Czermin 21 złr. 59½ ct. — Lipnica w. 6 złr. — Poręba Spytko 3 złr. — Jurków 5 złr. na Grób Xtowy, 8 złr. na Missye. — Ryglice 8 zlr. — Nowe Rybie 6 złr. — Podegrodzie 13 złr. — Wietrzychowice 10 zlr. — Pilzno 10 złr.; razem = 123 złr. 9½ ct. — Dnia 8 Kwietnia było 136 złr. 90 ct. Jest tedy zebranych ***259*** złr. ***99½*** ct.

Na Świętopietrze. Dnia 8 Kwietnia było uzbieranych 336 złr. 78 ct. — Odtąd przysłały Parafie: Mikluszowice 57 złr. — Nowy Wiśnicz 10 złr. — Pogorska Wola 2 złr. — Czermin 21 złr. 59 ct. — Dekanat Radomyski 24 złr. 60 ct. — Brzozowa 3 złr. Uszew 9 złr. — Lipnica w. 3 złr. — Pisarzowa 4 złr. — Jurków 4 złr. — Grybów 16 złr. 70 ct. — Słupiec 3 złr. — Ryglice 10 złr. 50 ct. — Łącko 10 zlr. — Ujście Solne 9 złr. 20 ct. — Tuchów 20 złr. — Jazowsko 20 złr. — Machowa 2 złr. — Podegrodzie 4 złr. — Brzesko 5 zlr. — Krynica 16 złr. 62 ct. — Wietrzychowice 10 zlr. — Łącko 5 złr. 60 ct. — Pilzno 10 złr. — Wojakowa 10 złr. — Żegota Paczowski 2 złr. X. Józef Bryja 1 złr. — X. Rutkowski 5 złr.; Razem = 298 złr. 81 ct. a z powyższemi razem = ***635*** złr. ***59*** ct.

Na wykupno niewolników w Afryce. Dnia 8 kwietnia było 100 złr. 21 ct. Odtąd nadesłali: Bochnia 12 złr. 70 ct. — Nowy Wiśnicz 8 złr. 50 ct. — Biegonice 2 złr. — Wietrzychowice 9 złr. — X. Rutkowski 2 złr. czyli razem mamy uzbieranych = ***134*** zlr. ***41*** ct.

Na koszta Kanonizacyi Bł. Kunegundy. Dnia 8 kwietnia mieliśmy 39 złr. 55 ct. Odtąd nadesłały Parafie: Brzozowa 10 złr. — Jurków 4 złr. 50 ct. — Brzesko 13 złr.— Kancelarya Metropolit. Konsyst. łać. we Lwowie 26 złr. 90 ct. —X. Rutkowski 2 złr. — X. Józef Bryja 1 złr. — czyli razem zebrano w r. b. dotąd = ***96*** złr. ***95*** ct. Składki w latach poprzednich wynoszą = Razem ***2570*** złr. ***51*** ct. i są to pieniądze ulokowane w Tarn. Kasie Oszczędności na kartę wkładkową z dnia 5 sierpnia 1889 N. 42846 Tom 75 p. 146 a karta znajduje się w Depozycie Konsystorza Naszego.

Na zachowanie pomników w Ziemi Świętej. Dnia 8 kwietnia r. b. mieliśmy 5 złr. 65 ct. Odtąd nadesłały Parafie: Grybów 20 złr. 25 ct. — Uszew 6 złr. — Luszowice 8 złr. 50 ct. — Łączki 8 złr. — Mała 3 złr. 10 ct. — Ptaszkowa 5 złr. — Bochnia 38 złr.— Chełm 10 złr. 32 ct.— Królówka 4 złr. — N. Wiśnicz 5 złr. — Ostrowy 1 złr. 50 ct. — Nowe Rybie 4 złr. — Szczucin 12 złr. 50 ct. — Słupiec 5 złr. 90 ct. — Okulice 2 złr.— Czermin 6 złr. 38 ct.— Szynwałd 5 złr. — Tarnów 10 złr. — Radomyski Dekanat 34 złr. 89 ct. — Brzozowa 2 złr. — Mielec 6 złr. 50 ct. — Lipnica wielka 10 złr. — Ochotnica 5 złr. — Rzochów 4 złr. 30 ct. — Poręba Spytko 5 złr. —

Porąbka 5 złr. — Ryglice 8 złr. — Biegonice 1 złr. — Wierzchosławice 4 złr. 20 ct. — Podegrodzie 8 złr. — Pilzno 15 złr. — X. Rutkowski 2 złr. czyli razem = *271* złr. *99* centów.

Mutationes inter Venerabilem Clerum

(inde a 14. Iulii usque ad 6. Septembris 1892).

Neoordinati sequenti modo applicati: *Biliński Andreas* ad Rzezawa — *Błażyński Hieronimus* ad Królówka — *Kopera Ladislaus* ad Dembno — *Kosman Ioannes* ad Wietrzychowice — *Łabuz Mathaeus* ad Lubzina — *Piechowicz Iosephus* ad Borzęcin — *Stąśko Ioannes* ad Grybów — *Stolarz Ioannes* ad Mikluszowice — *Święs Casimirus* ad Zasów — *Walaszek Michael* ad Siedlce — *Włoch Thomas* ad Ropczyce. — *Frączkiewicz Adam* et *Stanczykiewicz Iacobus* studiis theologicis in sublimiori Instituto Sacerdotum ad S. Augustinum Viennae vacabunt. — *Szablowski Franciscus* constit. administrator Spiritualium in Rożnów ad tempus infirmitatis Curati loci Valentini Kozak — *Ioannes Kozak* e Witkowice translatus ad Grybów — *Ladislaus Kijas* applicatus ad Witkowice — *Ioannes Mleczko*, constitutus administrator in *Łososina górna* — *Paulus Wołek*, translatus e Zawada ad Łososina górna — *Franciscus Czernecki*, institutus ad Przecław — *Ioannes Szaflarski*, Curatus de Tylmanowa, pane defic. provisus — *Thomas Januś*, constit. administr. in Tylmanowa — *Owsianka Michael*, Coop. in Brzeziny, constitutus administrator in Zalasowa — *Stanislaus Jaglarz*, institutus ad Tylmanowa — *Thomas Januś*, translatus e Tylmanowa ad Łącko — *Iosephus Łazarski* transl. e Łącko ad Zawada — *Ioannes Hołda* transl. e Łącko ad Brzeziny — *Ioannes Solak* transl. e Ryglice ad Przecław — *Leo Gruszowiecki* e Stary Sącz transl. ad Łącko et *Michaël Weryński ex Ujście Solne* ad Stary Sącz — *Ioannes Adamowski*, Coop. de Jakubkowice nominatus Catecheta schol. popul. in Dąbrowa.

Sub actu Visitationis canonicae decorati sunt Rochetto et Mantelleta: *Ignatius Wojnarowicz* — *Dr. Ioannes Krzysiak* — *Eduardus Ropski* — *Henricus Rampelt* et *Thomas Lubaś.* Usum Expositorii can. obtinuerunt: *Carolus Dudzik* — *Franciscus Szczudło* — *Franciscus Klimkiewicz* — *Ioannes Duszyński* — *Ernestus Christ* et *Hilarius Kocańda.* — Insuper *Antonius Watulewicz* obtinuit usum Roch. et Mant.

In Americam emigravit: *Ladislaus Smolucha.*

Petrus Radwański, anteactus Catech. in Dąbrowa applicatus ad Ecclesiam paroch. de *Czermin.* — *Franciscus Łukasiński*, e Czermin translatus ad Jakubkowice.

Piis ad aram precibus commendantur:

anima p. m. ***Iacobi Przybyś,*** anteacti Curati in Szczawnica, qui in Sidzina qua Deficiens, Sacramentis provisus, die 15 Iulii, anno vitae 68, sacerd. 40 in Domino obdormivit, ***Societati precum pro felici morte adscriptus.***

anima p. m. ***Mathiae Browarny,*** presbyteri Iubilati, emeriti Decani Tymbark. et Curati de Łososina górna, qui Sacramentis provisus et facta ultimae voluntatis suae dispensatione, die 19 Augusti, anno vitae 72 sacerd. 56 mortuus est — ***Societati precum pro felici morte adnumeratus.***

Z KONSYSTORZA BISKUPIEGO

W Tarnowie, dnia 6. września 1892.

IGNACY
Biskup.

X. Stanisław Walczyński
Wikaryusz generalny, kanclerz.

W drukarni Józefa Styrny w Tarnowie, 1892. Nakładem Kleru Dyecezalnego.

